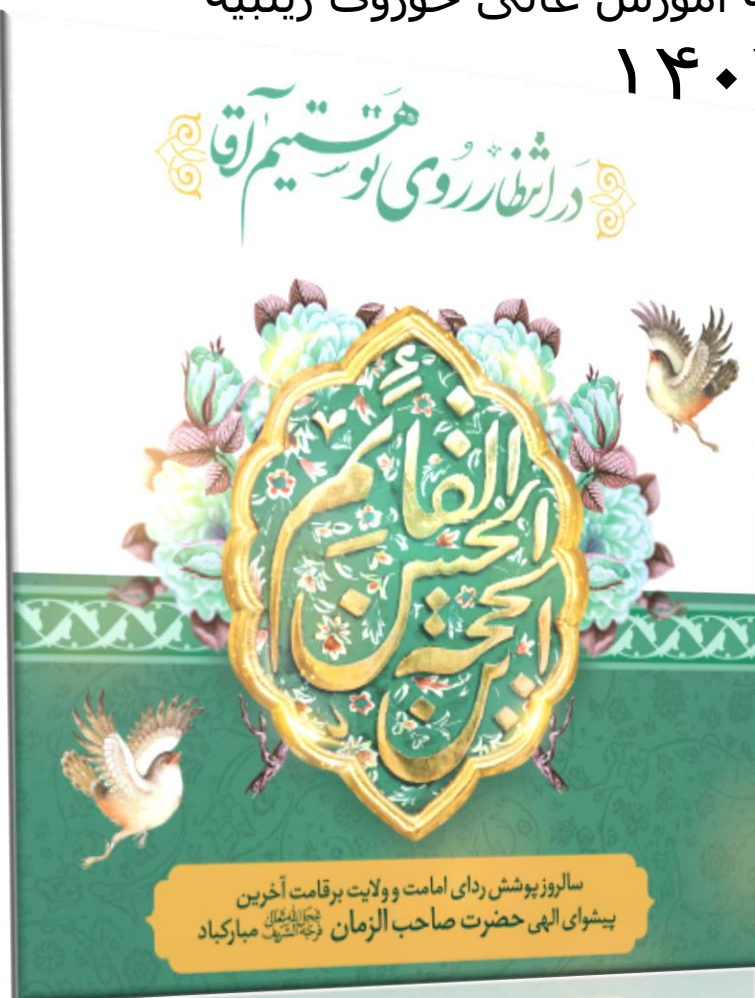

ویژه نامه «اصول تربیت مهدوی»

معاونت پژوهش مدرسه و موسسه آموزش عالی حوزوی زینبیه

۱۴۰۱-۱۴۰۲

در این ویژه نامه می خوانید:

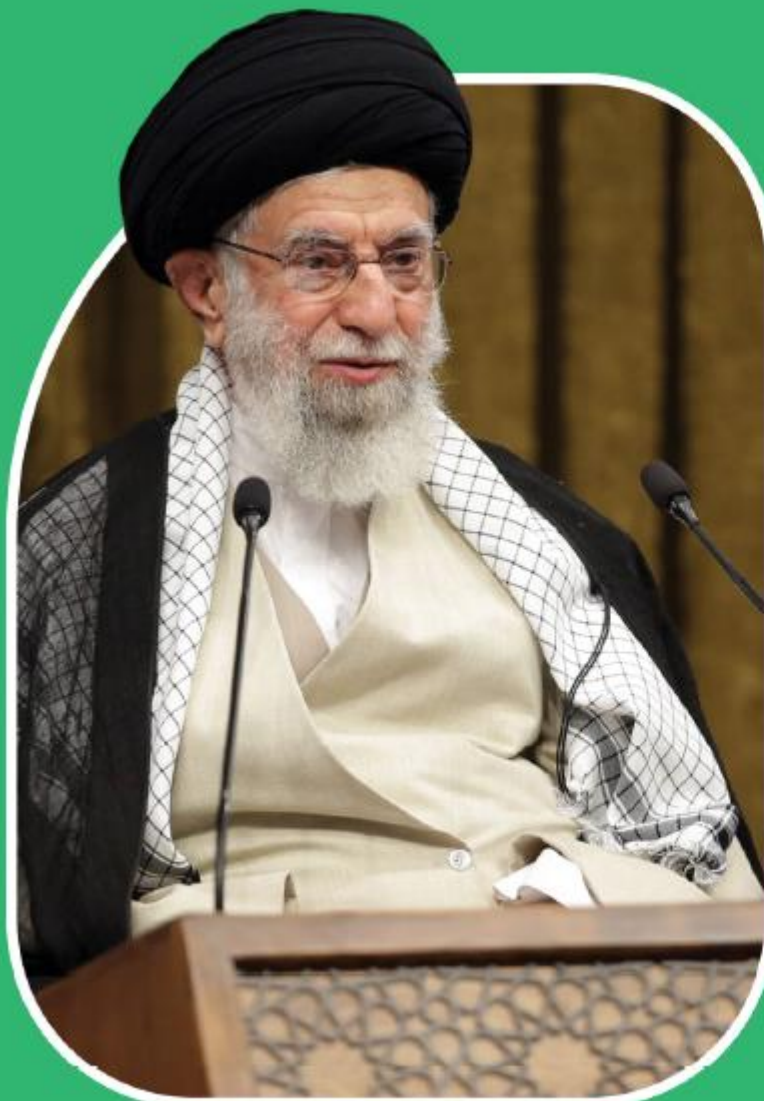
۱. توحید..... ۳
۲. ولایت‌مداری..... ۵
۳. جهادگری..... ۷
۴. انقلابی گری..... ۸
۵. جهان اندیشی..... ۸
۶. انتظار..... ۹

احساس نیاز به یک منجی

شاید در تاریخ بشر کمتر دوره‌ای اتفاق افتاده باشد که آحاد بشری، جامعه‌ی بشری در همه جای عالم، به قدر امروز احساس نیاز به یک منجی داشته باشند - چه نخبگان که آگاهانه این نیاز را احساس می‌کنند، چه بسیاری از مردم که احساس نیاز می‌کنند ولی در ناخودآگاه خودشان - احساس نیاز به یک منجی، احساس نیاز به مهدی، احساس نیاز به یک دست قدرت الهی، احساس نیاز به یک امامت معصوم، احساس نیاز به عصمت، به هدایت الهی؛ در کمتر دوره‌ای از تاریخ، انسان این همه احساس نیاز به این حقیقت والا سراغ دارد. امروز بشر با این همه پیشرفت‌های علمی حیرت‌آور که بکلی وضع زندگی را در جهان تغییر داده، احساس خوشبختی نمی‌کند؛ اینها موجب شده است که انسان‌ها در همه جای دنیا احساس خستگی کنند؛ احساس نیاز به یک دست نجات بخش کنند.

رهبر انقلاب
۱۳۹۶/۰۱/۰۲

مقدمه

یکی از تفاوت های بارز تعلیم و تربیت دینی با دیگر نظام های تربیتی، در توجّه ویژه آن به توانایی ها و استعداد های درونی و فطری انسان است که در گوهر وجود او قرار دارد و منشأ و سرچشمه کمالات و نیکی ها و فضایل است. در واقع تکیه اصلی آن بر فطرت پاک و خدایی او و لزوم محافظت از آن و حرکت تکاملی بر طبق این گوهر بی آلایش است. براین اساس پایه و شالوده شکوفایی و رشد انسان بر فطرت گرایی و پرورش ظرفیت درونی او و نکته اوج و بالندگی آن، کمال گرایی و رساندن انسان به بی نهایت است.

تعریف تربیت مهدوی

در تعریف «تربیت مهدوی» چنین آمده است: «ایجاد زمینه مناسب، برای رشد و شکوفایی فطرت الهی، در جهت درك مراتبی از عبودیت پروردگار، در راستای حیات طیبه، مبتنی بر رضایت حجت خدا».

اصول تربیت مهدوی

یکی از ارکان مباحث تربیتی، اصول تربیتی است. اصول تربیتی، قوانین اجرای روش های تربیتی است و نقش مهم در ترسیم تربیت دارد تربیت مهدوی نیز از این قاعده استثنا نیست و برای اجرایی کردن آن باید با اصولش آشنا شد.

۱. توحید

هدف نهایی تمام انبیا و اولیا علیه السلام تحقق توحید بوده است همانطور که حکومت مهدوی نیز به دنبال جهانی کردن شعار توحید است. عیاشی در تفسیر خود رفاعه بن موسی نقل کرده: «از حضرت صادق علیه السلام شنیدم که در تفسیر آیه «وَكَلَّمَ اللَّهُ مَنَّانًا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ» (آل عمران، ۸۳) می فرمود: هنگامی که قائم ما قیام کند جایی در روی زمین باقی نمی ماند، مگر اینکه در آنجا صدای «اشهد و ان لا اله الا الله و اشهد و ان محمد رسول الله) بلند می شود.»

رساندن انسانها به وحدانیت در پرستش، هدف نهایی تربیت مهدوی است. داشتن توکل و نگاه توحیدی در تمام مراحل زندگی، تمرین انجام کارها برای خداوند، قطع امید از دیگران و دل بستن به خداوند از جمله مصادیق نگاه توحیدی در زندگی است. از مهمترین جلوه های تفکر توحیدی در تربیت، توجه به محبت الهی است بدین معنا که انسان در پی دوری از جهنم یا نزدیکی به بهشت، که تنها به شوق رضای الهی اوامر او را انجام دهد و محرمات را ترک کند.

۲. ولایت مداری

رکن دوم در تربیت مهدوی ، ولایتمداری است .تنها کسانی یاوران حضرت اند که در دوران غیبت ولایت مدار باشند. امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه «يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا» (انعام ۱۵۸) فرمودند مقصود خروج قائم منتظر است خوشا به حال شیعیان قائم ما که در زمان غیبتش انتظار ظهور را دارند و در زمان ظهور او را اطاعت می کنند آنان اند دوستان خدا، که نه ترسی دارند و نه اندوهگین می شوند.

ولایت مداری به معنای محور قرار دادن ولی در سه سطح شناخت، عاطفه و رفتار است.

۲-۱- ولایتمداری شناختی :

در تربیت مهدوی، شناخت باید بر محور ولایت باشد. از این رو، در میان دیدگاه های تربیتی اجتماعی و غیره تنها دیدگاهی محبوب است که مورد تایید اهل بیت علیه السلام باشد چراکه هدایتگری الهی تنها با وحی و کتب آسمانی محقق نمی شود و انسانها به معلمی نیاز دارند که آنها را از اختلاف و افراط و تفریط های شناختی باز دارد و پیوسته های تفسیر های شناختی را برای آنان تبیین کند.

۲-۲- ولایت مداری عاطفی:

محبت و نگاه سرشار از عطوفت امام زمان علیه السلام همواره به سوی ما وجود داشته و دارد. چنان که خود حضرت در نامه ای به شیخ مفید فرمودند: «همانا ما در رعایت حال شما کوتاهی نمی کنیم و شما را از یاد نمی بریم. اگر اینگونه نبود، سختی ها و گرفتاری ها بر شما فرود می آمد و دشمنان، شما را ریشه کن می کردند و از بین میبردند» (بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۵)

آنچه انتظار می رود تقویت این عاطفه و محبت از سوی ماست؛ همانطور که امیرالمومنین علیه السلام می فرمایند: «هرکس دوست دارد خدا را در حالی ملاقات کند که ایمانش کامل و اسلامش نیکوست، پس دوستدار حضرت حجت، صاحب الزمان منتظر باشد» (بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۲۹۶) محور قرار دادن حضرت در دوستی ها و دشمنی ها باید در انتخاب دوست و همسر و تایید و تکذیب های افراد بروز داشته باشد.

۲-۳- ولایت مداری رفتاری:

حلقه ی تکمیل کننده ی ولایتمداری، محور قرار دادن امام عصر در رفتار هاست؛ زیرا بسنده کردن ولایتمداری به دوست داشتن اهل بیت و ارتباط عاطفی با ولی زمان به تنهایی برای رسیدن به تربیت مهدوی کافی نیست. همانطور که خود حضرت مهدی در نامه ای به مومنان دستور ولایتمداری رفتاری داده اند: «تقوای خدا پیشه سازید و تسلیم ما شوید و کار دین و معنویت و تدبیر امور و تنظیم شئون جامعه را به ما واگذار کنید در پی کشف آنچه از شما پوشیده شده است نباشید و از راه راست به راه چپ انحراف نجوید».

۳. جهادگری

از اصول تربیت مهدوی جهادگری است. در زیارتنامه حضرت مهدی از ایشان با عنوان بزرگ مرد مجاهد یاد می‌شود. بنابراین همان گونه که جهادگری از صفات حضرت مهدی است، یاوران ایشان نیز باید مجاهد باشند نقل شده است که حضرت در قنوت خود می‌خوانند: «به درستی که ما از برای خشم تو خشم می‌کنیم، بر یاری حق تعصب داریم برای اطاعت از فرمان تو مشتاقیم و منتظر تحقق وعده‌ی تو و رسیدن عتاب به دشمنانت هستیم. خداوندا پس اذن بده به تحقق این وعده و راه‌های تحقق آن رابگشای». (بحار الانوار، ج ۳۳، ص ۵۶۷)

در روایت از انتظار با عنوان جهاد یاد شده که نشان از جنبه جهادگری آن دارد چنانکه پیامبر خدا فرمودند: «برترین جهاد امت من انتظار فرج است» (بحار الانوار، ج ۷۷، ص

۴. انقلابی گری

آمادگی برای آن انقلاب امکان پذیر نیست، مگر با ایجاد روحیه تحول خواهی و قبول اقتضائات و سختی های قبل و بعد از آن. این اصل از تربیت مهدوی، ارتباطی ویژه با اسلحه جهادگری دارد. زمینه سازی برای انقلاب امام زمان نیازمند تمرین و آمادگی است. با این نگاه بود که امام خمینی انقلاب اسلامی ایران را پایه ریزی کرد و فرمود: «انقلاب مردم ایران، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت است». (سخنرانی امام ۱۳۶۸/۱/۲)

۵. جهان اندیشی

انقلاب و حکومت حضرت مهدی فرا منطقه ای و جهانی است. حضرت برای نجات تمامی انسان ها قیام خواهد کرد. تربیت مهدوی باید به فرد، نگاه و دغدغه ای جهانی بدهد، بخشی نگری و توجه نکردن به مشکلات مردم دنیا و ظلم هایی که از سوی استکبار به آنها می شود با این تربیت سازگاری ندارد.

۶. انتظار

از اصول پیوسته با تربیت مهدوی، انتظار است. انتظار حقیقی، شاخصه ها و ابعادی دارد که باید با آن آشنا شد:

۶-۱- عبادی است :

انتظار صرفاً یک وظیفه یا آرزوی بی اثر نیست؛ بلکه عبادت است و ثمرات و ثواب عبادت دارد. امیرالمومنین علیه السلام «انتظار را افضل عبادات میداند»

۶-۲- در محدوده زمان و مکان نمی گنجد:

منتظر به منزله کسی است که همراه حضرت است. مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام نقل کرده است: «هر کس که منتظر این امر باشد و بمیرد مانند کسی است که با قائم در خیمه اش باشد؛ بلکه مانند کسی است که پیشاروی رسول خدا شمشیر زده باشد». (بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۴).

۶-۳- وظیفه شرعی است :

چنین مسئله ای که در روایات با تاکید بر آن امر شده است، نمی تواند صرف پیشنهاد اخلاقی باشد. عبدالعظیم حسنی از امام جواد علیه السلام نقل کرده است: «همانا قائم، از ما اهل بیت است. اوست مهدی که انتظار او در دوران غیبتش و اطاعت از او در دوران ظهورش واجب است». (کمال الدین: ص ۳۱۷ ح ۱)

۶-۴- وظیفه همگانی است :

ابوبصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است: «هرکس از بودن در شمار یاران قائم شادمان می‌شود، باید به انتظار باشد و یا حال انتظار به پرهیزگاری و خلق نیکو رفتار کند، پس اگر اجلش برسد و امام زمان پس از درگذشت او قیام کند، بهره او از پاداش مثل کسی است که آن حضرت را درک کرده باشد. پس بکوشید و منتظر باشید. گوارا باد شما را ای جماعتی که مشمول رحمت خدا هستید» (بحار الأنوار، ج ۵۲، ص ۳۶۶) ترسیمی که در این روایت از انتظار شده است، نمایان می‌سازد. که انتظار بر یکایک افراد واجب است و حکم کفایی نیست که اگر عده ای به آن عمل کردند، وجوب آن از دیگران برداشته شود. از سوی انتظار وظیفه ای معین است و عمل دیگری نمی‌تواند جایگزین آن شود. به این معنا که راهی برای یآوری حضرت نیست؛ مگر انتظار، آن هم با شرایطی که در روایت بیان شده است.

۶-۵- بعد رفتاری دارد :

انتظار در کنار ابعاد شناختی و عاطفی، بعد رفتاری دارد، امام صادق علیه السلام فرمودند: «هر یک از شما باید خود را برای خروج قائم آماده کند؛ هر چند به اندازه تدارک یک تیر باشند. وقتی خدای تعالی نیت او آگاه شود، امید است که عمر او طولانی سازد تا آنکه قائم را درک کند و از یاران او شود» (الغیبه، نعمانی، ص ۲۰۰) این روایت بر جنبه رفتاری، انتظار تاکید دارد. انتظار، آماده سازی عملی شرایط ظهور است؛ هر چند با ساخت یک تیر.

۶-۶- با امید عجین است:

از اصول پیوسته انتظار، داشتن امید و دوری از یاس است. در نگاهی واقع بینانه، عصر غیبت، عصری طولانی خواهد بود که در طول آن، شیعیان به امتحانات سخت الهی، اندوه زیاد مبتلا خواهند شد. گفتنی است که یکی از علل ناامیدی در دوران غیبت، عجله ای است که از آن نهی شده است. چنانچه امام صادق فرمود: «تعیین کنندگان وقت، دروغ می‌گویند و عجله کنندگان هلاک میشوند و تسلیم شدگان نجات می‌یابند». (الکافی: ج ۱ ص ۳۶۸ ح ۲). بنابراین تربیت مهدوی با ایجاد فضایی واقع بینانه به دور از شتاب زدگی، افراد را از دچار شدن به افراط و تفریط در دوران سخت غیبت می‌رهاند.

